L'IMAGE DU POUVOIR TOTALITAIRE DANS « BREVIAR » DE *MIRCEA HORIA SIMIONESCU*

Clara ARMEANU
Universitatea din Piteşti

Résumé: *L'étude se propose de mettre en évidence l'intention satirique et parodique du texte du* ***Breviar****, qui démonte les stratégies du mensonge utlisées par la propagande du Pouvoir en prouvant l'incongruence qui se trouve entre l'utopie des discours politiques - qui essaient d'imposer une variante unique de monde - le meilleur des mondes possibles- et de l'investir à une valeur de vérité absolue et le monde réel.*

Mots-clés *: parodie, satire, utopie*

În cel de-al treilea volum al tetralogiei, *Breviarul (Historia calamitatum),* Mircea Horia Simionescu alcătuieşte un alt tip de inventar, al erorilor lumii, şlefuind „o epopee veninoasă, satiră şi fişă de temperatură"[1], o alegorie care se transformă într-o imagine – parabolă a umanităţii, o replică parodică la vechile descrieri ale lumii.

Mircea Horia Simionescu işi structureaza volumul urmărind modelul acelor istorii şi cronici medievale a căror caracteristică este dezvoltarea fragmentară a naraţiunii. Prima parte a *Breviarului*, narativă, se dezvoltă din unghiul de vedere al unui vorbitor, un actor care îşi schimbă mereu măştile, luând înfăţişarea unor animale, păsări sau chiar obiecte, intervenţiile vizând ideea violenţei şi a măcelului planetar. Cea de-a doua parte, rezervată comentariului celor povestite, se intitulează *Note* şi asigură continuitatea cu celelalte cărţi ale ciclului prin exerciţiul stilistic, al referinţei culturale, calamburului, al perspectivei ironice, al trimiterilor fals enciclopedice şi bibliografice, al secvenţelor kitsch. În *Notele* cărţii este intercalată o povestire autonomă, aparţinând comentatorului-narator, un discurs al unui Vorbitor mesianic, care aduce imaginea multiplă a Puterii totalitare, cu toate înfăţişările şi numele ei.

Acest text-discurs debutează în versiunea realismului de tip balzacian, iar formele naraţiunii şi ipostazele naratorului provin din sistemul de enunţuri ale acestui gen de roman clasic: „Era dimineaţă, ora 9.45, soarele îşi trimitea razele pieziş", iar fraza continuă sub semnul obiectivării, dar, de la următoarea frază, discursul adoptă tehnicile enunţurilor fracturate şi fragmentate, dar mai ales, procedeul postmodernist al multiplicării începuturilor şi al acţiunilor narate. Discursul narativ devine sincopat, întrerupt, des-compus şi re-compus, construit şi de-construit, apelând la soluţia juxtapunerii imaginilor şi chiar a suprapunerii lor în „montajul" dat de privirea naratorului. Insistând asupra temporalităţii descriptive, dezvăluind puţin câte puţin

[1] Simionescu, M. H., *Licitaţia – cursiv Bio-Bibliografic*, Paralela 45, Piteşti, 2003, p.245

BDD-A5501 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:06 UTC)

diversele aspecte ale unei scene fixe, textul introduce, la început, aspectul suspensiv al unei povestiri clasice, însă stabileşte o perspectivă cronologică iluzorie prin intermediul unor sintagme temporale contradictorii: „era dimineaţă", „era pe înserat", „se înnoptase", un timp fără temporalitate.

Hipertrofia privirii naratorului, suspendă narativul şi, în pofida preciziei descrierilor, impresia de stranietate şi nefamiliaritate a lumii înfăţişate subminează realismul descrierilor, creând imaginea unui univers halucinant: „o ceaţă galbenă, iernatică învăluia zidul casei cu acoperiş roşu, ce se dovedea a fi o gară, o întreprindere, o intrare în cimitir."

O mulţime pestriţă, gălăgioasă este în aşteptare. O galerie aparte de personaje ia naştere din amănuntele semnificative, din frânturi de replici sau din gesturi stereotipe: rând pe rând, pentru un scurt timp doar, apar în prim-plan un domn de la bancă, un revizor şcolar, un meşteşugar mărunt, un bucătar, personaje pe cât de diferite prin preocupările, vârsta şi apartenenţa lor socială, pe atât de asemănătoare prin atracţia faţă de *Cel care va veni*.

Atmosfera încărcată, tensionată este amplificată de venirea celui atât de aşteptat, care capătă înfăţişări multiple: a unui erou popular „călare pe un cal alb, în frunte îi străluceşte o stea cu inimă de smarald", a unui pustnic „învăluit într-o rasă călugărească cenuşie, aspră", a unui înalt funcţionar „înconjurat de consilieri şi experţi", a unui biciclist câştigător al cursei Paris – Lille ş.a. Imaginea nou-venitului se compune din elemente disparate, dar care produc un univers polemic de natură să provoace şi să lărgească orizontul de aşteptare al receptorului.

Figura acestui domn misterios încearcă să prindă contur din mărturiile personajelor, texte diverse ca formulă combinând parodic limbaje diferite (o doamnă vorbeşte în stilul Chiriţei „e tobă de învăţătură, je vous le joure"), din numirea profesiunilor sale (topometru, patron de fabrică, marinar, avocat, mecanic de locomotivă, preot, tinichigiu), din succinte caracterizări („E doct ca un zeu şi frumos ca regina Suediei", „Domnul practică fericirea universală, e cel mai apt dintre miile de futurologi"), dar, în spatele acestor măşti se ascunde chipul Puterii totalitare. În finalul discursului primeşte un nume, Robert Hinter, cu specificaţia că este numit aşa de un ofiţer care nu reuşea niciodată să reţină numele corect al comandanţilor, iar comentariul *Notelor* îndepărtează orice confuzie. Anonimul a înfăţişat, parabolic, cum a funcţionat mecanismul care „l-a urcat pe celebrul caporal până la gradul de cancelar al Reichului".

Funcţia acestui personaj este de a transmite ideologia unei societăţi noi, menite să o înlocuiască pe cea existentă. Alunecarea dinspre prezent în trecut şi dinspre prezent spre un timp închipuit, dincolo de „acum" sau „atunci", stă permanent sub semnul aluziei livreşti, în tonul adeseori ironic al naratorului desluşindu-se o intenţie parodică, de demontrare a locurilor comune ale discursului. Se dovedeşte a fi o lume totalitaristă în care ideologia distruge realitatea pentru a pune în locul acesteia o imagine golită de orice conţinut, o utopie a cărei funcţie este „de a propune o societate alternativă". Este o lume atemporală: „Veacul care începe (nu mă obosesc să-i mai dau un număr)" sugerându-se astfel orice sistem totalitar care - indiferent de coloratura sa politică – substituie realului o ficţiune construită după toate regulile utopiei.

Eforturile susţinute ale Puterii de a impune o unică variantă de lume – cea mai bună dintre lumile posibile – şi de a o investi cu valoare de adevăr absolut, fapt care duce, inevitabil, la distrugerea vieţii reale, sunt ilustrate de discursul reprezentantului ei. Discursul este compus prin frecvente modificări de registrul epic, este dilatat prin conexiuni multiple, denaturate uneori, dobândeşte treptat un curs aleatoriu, o imprevizibilă desfăşurare. Gustul pentru colaj, unde denumirea pentru obiecte, extrasele

BDD-A5501 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:06 UTC)

din ziare, fragmente din scrisori, telegrame se asociază unor referinţe livreşti, constituie un discurs metatextual şi transtextual.

Societatea totalitaristă anihilează în mod pragmatic conştiinţa critică şi cultivă sistematic predispoziţia unui număr mare de oameni pentru ideile gata primite. Existenţa oamenilor se desfăşoară pe planuri diferite: pe de o parte, cel al realităţii în care individul se zbate să trăiască şi, pe de altă parte, cel al utopiei în care se plasează proiectul societăţii totalitare, scopul ultim fiind crearea aşa-numitului „om nou", în fond reducerea individului la o categorie, la un obiect, depersonalizarea fiinţei umane, în primul rând, prin îndoctrinarea ideologică.

Lumea utopică se defineşte printr-o sănătate deplină, prin optimism şi armonie, iar oamenii sunt frumoşi, fericiţi şi înconjuraţi de bunătate. Clima şi natura sunt controlate atent, iar animalele „şi-au reprimat agresivitatea şi şi-au cizelat manierele". O lume beneficiind de evoluţia tehnicii, în care domină supraabundenţa („secolul minunilor tehnice şi al plăcintelor cât uşa"), iar toţi oamenii se dăruiesc cu plăcere muncii: funcţionarul „îşi va dărui toată energia, cu o dulce plăcere, jocului subtil cu maşina lui de scris", medicul „îşi va stăpâni cu dăruire sentimentele la întâlnirea cazului tipic de ulceraţie gastrointestinală", minerii vor merge la ocnă să spargă sare cântând.

S-ar putea crede că este imaginea unei lumi dominate de libertate, dar în realitate este un spaţiu concentraţional, iar aplicarea ideilor expuse în discurs a început deja. Oamenii adunaţi pentru a-l asculta pe Profet constată că sunt împiedicaţi să depăşească un anumit perimetru, asigurat de o desfăşurare impresionantă de forţe militare, din care „nici pasărea nu iese prin reţelele de sârmă ghimpată", dar nu fac nimic pentru a-şi recâştiga libertatea. Ei ori nu sunt conştienţi de lipsa libertăţii, ori s-au împăcat deja cu soarta, ori sunt sub vraja cuvintelor, îndoctrinaţi de ideologia puterii şi prinşi în activităţile mărunte, cotidiene: „Eu am de croşetat, dragă, nu-mi pierd vremea, şi dacă printre picături mai prind un cuvânt de-al lui, sunt fericită".

Duplicitatea comportamentului uman într-o astfel de societate este reflexul crizei de realitate generate de sistemul politic, dar indică şi o profundă criză morală, gradul de alterare a umanităţii fiinţei într-un astfel de context.

Între utopia discursurilor politice (sau a articolelor) menită să legitimeze Puterea şi să convingă populaţia de bunele sale intenţii şi lumea reală nu există nicio congruenţă. În discursul oficial al reprezentantului Puterii se descoperă o veritabilă strategie a falsului care are ca scop crearea unei pseudorealităţi.

Noua societate îşi manifestă vocaţia totalitaristă şi voinţa de putere nelimitată dispunând, organizând şi planificând existenţa cotidiană a indivizilor. Obsesia controlului deplin al vieţii intime a fiecăruia dintre membri societăţii este semnul evident al unei patologii politice care face din oameni personaje manipulabile.

Lumea este divizată în deţinători ai puterii, care sunt înconjuraţi de opulenţă, şi servitori care trăiesc, în subsoluri rezervate lor, în rezervaţii afectate în suburbii sau în case subterane, sub mări şi lacuri, în condiţii de aspră sărăcie („în cameră – o mobilă lineară, din metal şi placaj, cu un pat şi o etajeră pentru cărţi, cu câteva rafturi pentru rufărie"), lipsiţi de hrană, de viaţă intimă, cu o viaţă riguros planificată de Putere: „ore de somn sau de zacere fără perspective, cu pauze pentru privirea prin fereastră la zidul din faţă, cenuşiu", epuizaţi de muncă: „soţia va sosi de regulă pe la miezul nopţii, fericită de a fi fost remarcată în activitatea ei, va servi în sufertaşe supa pregătită cu ajutorul unor pilule violet-gălbui, se va arunca în pat, obosită, transpirată de prea intensa participare la problemele păcii şi ale războiului", crescând copii „călîţi de frigul nopţii" şi maturizaţi prematur. Dragostea va fi şi ea organizată conform unor norme riguroase, reglementată prin regulamente, copii se vor naşte „prin efort fizic şi derută

BDD-A5501 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:06 UTC)

morală" şi vor fi „suprimaţi din vreme cei ce fac dovada inadaptabilităţii lor la condiţiile economice, sociale şi militare ale timpului, predispuşii la judecarea epocii, chinuiţii de prea multe întrebări şi scormonitorii în lumea umedă a aparenţelor, nemulţumiţii sensului literal al cuvintelor, căutătorii cu lumânarea etc.".

Imaginea lumii reale transpare din telegramele-scrisori sau din articolele de ziar citate în cadrul discursului său de reprezentantul Puterii. Scrisul, textul are dublă funcţie: dezvăluie realul şi parodiază articolele menite să legitimeze Puterea. Când Profetul lumii noi îşi începe discursul, toţi oamenii în ştiau deja fiind publicat în ziar, iar când, din cauza unor defecţiuni tehnice, nu mai funcţionează microfonul, oamenii ştiu că în ediţia de a doua zi a ziarului discursul va fi publicat. Ideologia puterii totalitare e neschimbată şi, deşi sunt cunoscute efectele ei, oamenii o acceptă fără opoziţie evidentă, devenind instrumente docile sau refugiindu-se într-o lume culturală neimplicată politic.

Duplicitatea comportamentului uman într-o astfel de societate este refluxul crizei de realitate generate de sistemul politic, dar indică şi o profundă criză morală, gradul de alterare a umanităţii fiinţei într-un astfel de context. Duplicitatea contaminează toate domeniile activităţii umane, suspendând etica şi transformând ipocrizia în mod de viaţă.

Existenţa în ziar a discursului încă nerostit, promovează ideea scrisului ca instrument de propagandă, absenţa unei prese libere care să sancţioneze la timp aberaţiile şi crimele puterii.

Sistemul totalitar recurge obsesiv la dihotomia expresie conţinut, absolutizând fondul, mesajul patriotic al operei, şi ignorând cu desăvârşire forma artistică pe care o consideră auxiliară şi total nesemnificativă. Judecând literatura prin prisma utilităţii ei sociale, ideologia totalitară impune pseudovalori în detrimentul celor autentice. Reprimarea sistematică a valorii estetice în societatea totalitară constituie un pas important în anihilarea individualităţii umane. „Omul nou" conceput de propaganda de partid trebuia să fie exponentul perfect al spiritului gregar, incapabil să-şi afirme identitatea, şi, tocmai de aceea, manipulabil, căruia îi este cultivată infantilitatea şi dependenţa faţă de o putere care propovăduieşte virtuţile mesianice ale partidului unic şi ale reprezentantului Puterii. Prin intermediul ideologiei sale Puterea îşi exercită neîntrerupt controlul asupra spaţiului literar. Şi nu doar contemporaneitatea cade sub incidenţa conformismului dogmatic, ci şi tradiţia culturală. Formula lui Orwell „cine controlează trecutul, controlează viitorul", surprinde mentalitatea Puterii care încearcă să modeleze colectivitatea respingând valoarea etică şi propunând o literatură doar aparent mimetică, saturată de imagini false despre realitate, de lozinci şi de situaţii – tip. Reprezentantul Puterii afirmă, încercând să convingă mulţimea de avantajele lumii noi: „Ce buchiseaţi în ziarele vremii pline de fanteziile unor gazetăraşi ca Balzac şi Victor Hugo? Istorioare de adormit copii, chestii incredibile, bazaconii scornite şi gângave. Iată New York Prospect de astăzi (…) Ei, întrevedeţi sublimul? Recunoaşteţi geniul secolului?

Din articolele ziarelor şi din telegramele-scrisori se dezvăluie lumea reală, dominată de teroare, de reprimări dure ale nevoilor şi de muncă infernală. Cinismul, apetenţa pentru minciună şi disimulare, utilizarea frecventă a „limbajului de lemn" care escamotează realitatea, proprii discursului politic sunt în opoziţie cu structurile cotidiene, cu stilul simplu şi familiar din scrisorile unor oameni obişnuiţi. O scrisoare anunţă răpirea unei femei („Iubite tată, îţi anunţ…"), alta aduce imaginea muncii dure a unui tânăr ce lucrează la construcţia unui pod şi constituie o replică dată literaturii idilice consacrate vieţii constructorilor de pe şantiere, cât şi ideii de eroism socialist, în

BDD-A5501 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:06 UTC)

alta un profesor se plânge de efectele industrializării şi ale poluării asupra oraşelor, iar un articol de ziar dezvăluie o lume dominată de masacre, militarizată, impunându-şi puterea prin forţa armată: „A fost ordonată împuşcarea demonstrativă a peste 400 de cetăţeni(…). După-amiază au fost aruncate în aer primăria, spitalul, fabrica de jucării, uzina de apă."

Dacă scopul declarat al Puterii totalitare este emanciparea fiinţei umane, rezultatul practic al unui asemenea regim este privarea individului de libertate, anularea personalităţii sale, reducerea lui la statutul de simplu pion într-o masă de manevră sortită ignoranţei, sărăciei şi, mai ales, bunului plac al unui despot: „Renunţând la aberaţia republicană, se va reintroduce curând monarhia absolută(…). Oamenii se vor supune conform principiului că adevărata cunoaştere a binelui, a adevărului, a idealurilor morale nu poate fi operată decât de un singur om – cel mai pios dintre toţi, cel mai omnipotent dintre toţi – or la cine se referă toate aceste atribute dacă nu la persoana divină, purtătoare de coroană şi bici?"

Discursul utopic are forţă germinatoare continuă, generează imagini ale lumii noi, o lume marcată de invenţii fanteziste, nefolositoare sau de lucruri deja inventate: „În sectorul utilajelor vor avea de înregistrat unele invenţii cu totul revoluţionare: şurubelniţă cu ecran, cratiţă de doi litri, ziare şi reviste de rafie, dispozitiv de ştirbit diftongi, cronometru de răzgândire, capse, descreşterea importantă a imperfecţiunilor congenitale şi ereditare, prin gâtuirea prostului care face pe deşteptul, noi specii utile de plante şi animale – boul deştept şi omul la casa lui…", o lume condusă de secretare, o lume în care Puterea cuprinsă de megalomanie înalţă contrucţii măreţe, săli de şedinţe, în care să-şi expună minciunile şi cinismul.

Oamenii sunt prinşi în mirajul unor promisiuni false, proiectându-şi chiar ei utopia asupra vieţii copiilor lor: „copii nu vor avea nici un fel de dificultăţi la învăţătură. Scrisul şi cititul se vor deprinde instantaneu", iar tinerii vor fi toţi intelectuali, obligatoriu cu studii tehnice, cu soţii laureate, pasionate de scris (se satirizează literatura facilă, „plină de descrieri nostalgice ale peisajului rural, amintind episoade ale copilăriei fericite".)

Refuzul sistematic şi ostentativ al compromisului şi implicării în minciuna politică, promovată de ideologia totalitară, ca şi independenţa faţă de „linia" trasată de propaganda Puterii, refuzând întregimentarea ideologică şi temele Puterii caracterizează atitudinea unui singur personaj, cel aflat sub masca „proaspătului director–adjunct al unei bănci", care schimbă total politica instituţiei bancare. Personajul care acţionează spre a-şi construi, sartrian, destinul prin fapte, cunoaşte fără întârziere răspunsul concret al regimului: trebuie să te abţii să decizi vreodată să trăieşti altfel, răspuns care-l va îndrepta spre începutul sfărâmării dramatice a vieţii: „Nu l-au lăsat liniştit nici după dureroasa lui retragere, l-au urmărit cu îndărătnicire la ferma din Bretania, au continuat să-l contacteze, să-l cointereseze, să-i propună, să-l prospecteze, să-l convingă. Nefericitul, nu mai avea nici o putere, era ostenit şi dezamăgit (…) bărbatul întreprinzător de altădată a obosit iremediabil, şi topindu-se văzând cu ochii, nu a mai întrevăzut decât o singură soluţie de ieşire din infern: sinuciderea". Inserţia de elemente autobiografice este evidentă.

Parodierea discursurilor politice totalitare este clară: domnul Pretext de Barcelona aduce salutul tehnicienilor şi inventatorilor din insulele Canare, reprezentantul armatei coloniale britanice pe cel al militarilor, un grup de copii „odraslele cămăşilor negre – cămăşile negrisoare" oferă, în ovaţiile mulţimii, crengi înflorite şi steguleţe, reprezentantului Puterii.

BDD-A5501 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:06 UTC)

Mulţimea care ascultă discursul Vorbitorului mesianic compune un adevărat spectacol al străzii, cu siluete schiţate atent, cu modificări de planuri precum într-un reportaj filmat dintr-un unghi ascuns protagoniştilor. În ciuda unei construcţii influenţate de discursul suprarealist, cu ruperile voite ale fluenţei şi ale logicii interioare ale enunţătorilor, textul profesează un joc al inimaginabilului în combinaţie cu trimiteri directe la real, care este treptat asumat, asimilat, înscris într-o imagine care reconstruieşte, dând impresia perpetuă de haos, de fragmentar.

Textul este alcătuit din multiple voci (dominanta narativă este aceea a plurilingvismului, concept bahtian) care dau impresia de bâlci zgomotos, de circ – local al schimbării măştilor – de spectacol al lumii dominate de plăcerea ludicului. În momentele în care se întrerupe discursul, mulţimea se joacă sau asiată la un spectacol de circ: „apărură pe scena montată în grabă o motociclistă pentru zidul morţii (femeia ştia să înghită şi săbii), un muţunache, trei pisici de Angora pe biciclete". Oamenii se joacă asemenea copiilor („bâza de preferinţă, dar şi titirezul, popa-prostul, dambiluşca, cercul şi surceaua, porcii râd, coarda, bilele, şi oina…") sugestie pentru inocenţa lor, neatinsă de ideologia discursului politic.

Revolta mulţimii faţă de Putere se manifestă sporadic, dezorganizat şi este repede înnăbuşită, deoarece ea cuprinde doar un mic grup de oameni („un grup de tineri desfăcuseră piatra pavajului şi, cu bolovani grei, tot loveau tăbliile tribunei") ceilalţi refuzând să se implice („Părăsiră piaţa cât se poate de grăbiţi, pentru că gluma se îngroşa şi nimeni n-avea interesul de a produce încurcături, despre care pe urmă să scrie ziarele, în fel şi chip…"). Se induce ideea unei vinovăţii unanime şi a unei responsabilităţi egale, care anulează în fond distincţia dintre victime şi călăi.

Singurul care rămâne să se opună agresiunii ideologice, transformării utopiei politice în mod de viaţă pentru oamenii reali, este scriitorul, lucid, caustic şi intransigent care, prin literatura sa, să demonteze strategiile minciunii utilizate de propaganda Puterii. Ca într-o epopee scriitorul invocă muza pentru a-l ajuta în încercarea sa: „Ajută-mă, Muză, dă-mi puterea să-l trec în anale alături de ceilalţi falşi proroci şi dă-mi, buno, iscusinţa să înfăţişez cititorului credinţa mea că asemenea vorbe goale se vor pronunţa mereu mai rar." De altfel, întregul roman simionescian are desfăşurarea, adesea deconcentrantă, a unei epopei compuse nu prin armonizarea căutărilor, ci prin extrema lor proliferare.

Mircea Horia Simionescu transformă literatura într-un instrument de acţiune, metodă de subversiune decisă în obiectivele sale: explorarea, subminarea, şi transformarea societăţii.

Romanul transpune o suprarealitate creată prin multiple amplificări, prin hiperbola proprie eposului servita de discursul verbal, logos si lexis, aflându-se sub zodia fabulosului, a mitului şi a istoriei. Întâlnim în meditaţia naratorului obsedanta întrebare despre fiinţă şi despre legitimitatea demersurilor ei. Peste toate străjuieşte ideea raporturilor etice şi a posibilităţilor de a descoperi o şansă unei fiinţe neîmpăcate în vreun fel cu compromisurile, duplicitatea, falimentul moral şi capitularea în faţa mediocrităţii agresive, a rutinei, automatismelor şi degradării valorilor umane. Se face simţită în pledoaria naratorului o tensiune şi o violenţă polemică prezidate de nostalgia inocenţei pentru că lumea, lumea aflată în necontenite prefaceri şi metamorfoze sociale şi morale – ele au loc nu fără convulsii, spasme, dureri, soluţii parodice sau groteşti, caricaturale sau profund grave – este un imens spectacol.

Mircea Horia Simionescu este, fără îndoială, unul dintre acei scriitori ce pot fi consideraţi, alături de Calvino, John Barth sau Nabokov, prozatori care „se joacă" şi

BDD-A5501 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:06 UTC)

„joacă" cu/în o mare varietate de formule narative, dezvăluindu-şi, în această vădită propensiune ludică, gustul pentru experiment şi pasiunea pentru literatură.

Gustul pentru colaj, unde extrasele din ziare, fragmente din scrisori, telegrame, denumirea unor obiecte se asociază unor suferinţe livreşti constituie un discurs metatextual şi transtextual. De altfel, în roman coexistă toate cele cinci tipuri de transtextualitate indendificate de Gerard Genette. Utilizând frecvent citatul sau aluzia, autorul recurge şi la alte două operaţii – transpunerea şi imitaţia - indicii arhitextualităţii.

Breviarul, considerat „parodie acidă á la Swift, dar colorată urmuzian[1]" cu punct de plecare în „numeroase alegorii şi basme culte, parabole (tip Swift), utopii satirice, apărute în mai toate epocile[2]", al cărui „gen proxim nu poate fi decis, ci doar aproximat: utopie critică, alegorie istorică, povestire science-fiction, fabulă sau parabolă, morală[3]", este definit de autor, chiar în interiorul volumului: „Suntem departe de a avea în faţă un roman! [...] Atacând energic literatura, autorul cărţii n-a mers decât până la jumătatea drumului său epic, de unde, întorcând privirea, s-a simţit cuprins de nostalgie: titlul îl chema înapoi. Viguros, hotărât să nu fie slab ca o muiere şi nici sever ca un tratat ştiinţific, şi-a continuat drumul, aici avântându-se înaripat, cu cântecul pe buze, spre cursele savante, doctorale, spre formulele reci şi lapidare, aici zăbovind metodic, cu şublerul şi micrometrul în mână, ca să studieze plăsmuirile evanescente, părelnice umbre ale fanteziei [...]. În cele din urmă, călătorul a ajuns să scrie o carte care, dacă nu e nici tratat, nici roman, ceva tot trebuie să fie din moment ce e alcătuită din cuvinte şi, pusă sub ochii unui alfabet, îi produce individului pe buze şi în interior, un bâzâit uşor şi voluptos"[4].

Bibliografie

Călinescu, M. *Cinci feţe ale modernităţii*, Polirom, Iaşi, 2005
Dobrescu, C., *Modernitatea ultimă*, Univers Bucureşti, 1998
Genette, G., *Introducerea în arhitext* (1997), trad. de Ion Pop, Univers, Bucureşti, 1994
Negrici, E., *Literatura română sub comunism*, Fundaţia PRO, Bucureşti, 2003
Oprea, N., *Dicţionarul scriitorilor români*, Albatros, Bucureşti, 2001
Ricoeur, P., *Eseuri de hermeneutică*, trad. de Vasile Tonoiu, Humanitas, Bucureşti, 1995
Robbe - Grillet, A. *În labirint* (1959), trad. Dumitru Ţepeneag, în *Secolul 20*, nr.7/1967
Simion, E., *Scriitori români de azi*, IV, Cartea Românească, Bucureşti, 1989
Simionescu, M. H., *Breviarul (Historia calamitatum)*, Cartea Românească, Bucureşti, 1980
Simionescu, M. H., *Licitaţia – cursiv Bio-Bibliografic*, Paralela 45, Piteşti, 2003
Todorov, T., *Confuntarea cu extrema. Victime şi torţionari în secolul XX (1992),* trad. Traian Nica, Humanitas, Bucureşti, 1996
Zamfir,M., *Discursul anilor '90*, Fundaţia Culturală Română, Bucureşti, 1997

[1] Negrici, E., *Literatura română sub comunism*, Fundaţia PRO, Bucureşti, 2003, p.387
[2] Simion, E., *Scriitori români de azi*, IV, Cartea Românească, Bucureşti, 1989, p.300
[3] Oprea, N., *Dicţionarul scriitorilor români*, Albatros, Bucureşti, 2001, p.246
[4] Simionescu, M. H., *Breviarul (Historia calamitatum)*, Cartea Românească, Bucureşti, 1980, p. 257

BDD-A5501 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:06 UTC)